

แนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
Guidelines for improving community-based tourism

Case Study: Ban Bagan Community, Tanyong District, Poh Muang, Satun Province

กัณฑ์นันท์ โฉมทอง^{1*} และมูจลินทร์ ผลกล้า²

Guntinan Chomthong^{1*} and Mudchalin Pholkla²

บทคัดย่อ

การศึกษาแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล 2.) เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ เกณฑ์การพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาส อุปสรรค (SWOT) ของชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล และการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านบากันเคย มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามเกณฑ์การพัฒนการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย (CBT Thailand) ภาพรวมในระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 86.00) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบของการประเมิน 5 องค์ประกอบ ผลการศึกษาพบว่า มีการจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับดีเยี่ยม (ร้อยละ 100) รองลงมาคือกลุ่มท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน (ร้อยละ 91.44) ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม (ร้อยละ 83.33) ด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน (ร้อยละ 83.33) และด้านการบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวโดยชุมชน (ร้อยละ 71.88) ตามลำดับ ศักยภาพชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวในปริมาณที่พอดีกับสภาพแวดล้อมในชุมชน และสามารถดำเนินการจัดการท่องเที่ยวได้ตามการคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดให้เป็นหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งนี้ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ต้องเพิ่มศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะความปลอดภัยจากประชาชนโดย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี หลักสูตรสังคมศาสตร์เพื่อมัลติเทค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

² อาจารย์ ดร.สาขาภาวะผู้นำและนวัตกรรมทางการศึกษา สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

E-mail: Noueza55@gmail.com

เร่งประชาสัมพันธ์และสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่นเพื่อขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้ยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชน, ชุมชนบ้านบากันเคย

Abstract

The study of the approach to upgrade community-based tourism at Ban Ba Kan Khei, Tanyong Po Sub-district, Mueang District, Satun Province, has the objectives: 1.) to assess the potential of community-based tourism at Baan Ba Kankei, Tanyong Po Sub-district, Mueang District, Satun Province; 2.) to propose Guidance for upgrading tourism by communities at Ban Ba Kan Khei, Tanyong Po Sub-district, Muang District, Satun Province. This research was a qualitative research. The tools used in this research are: The Criteria for Community-Based Tourism Development of Thailand (CBT Thailand) for the data analysis was based on the content analysis method, the strengths, weaknesses, opportunities, and obstacles (SWOT) analysis of Ban Ba Kankei community, Tanyong Po sub-district, Muang district, Satun province. qualitative The results showed that the Baan Bagan Khei community Tourism management was in accordance with the Criteria for Community Based Tourism Development of Thailand (CBT Thailand) overall at an excellent level (86.00 percent). have managed economy Social and quality of life at an excellent level (100%), followed by tourism groups with sustainable management (91.44 percent). Community-based tourism, conservation and cultural heritage promotion (83.33 percent). In terms of community-based tourism, there was a systematic and sustainable management of natural resources or the environment (83.33 percent) and service and safety of community-based tourism (71.88 percent), respectively. The city of Satun Province is ready to support tourism in an amount that fits the community environment. and can carry out tourism management according to the selection from the provincial community development office to be a village to promote tourism In this regard, the Baan Ba Kankei community, Tanyong Po Sub-district, Muang District, Satun Province must increase the capacity of tourism management, especially the safety of the people, by accelerating public relations and building a network between communities. Local authorities to drive sustainable tourism further

Keyword: community tourism, Upgrading Community-Based Tourism, Baan Ba Kankei Community

1. บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในประเทศไทย เป็นอุตสาหกรรมหลักที่ทำให้เงินให้แก่ประเทศ ในขณะที่เดียวกันก็ต้องเผชิญกับภาวะการแข่งขันทางการท่องเที่ยวในตลาดโลก และความผันผวนทางเศรษฐกิจ การเมืองในภูมิภาค รวมไปถึงการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการวางรากฐานการดำเนินงานแก้ไขปัญหาต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรักษาสิ่งแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวและการรณรงค์ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยมีความสามารถใช้ประโยชน์ในระยะยาว และเกิดความยั่งยืน

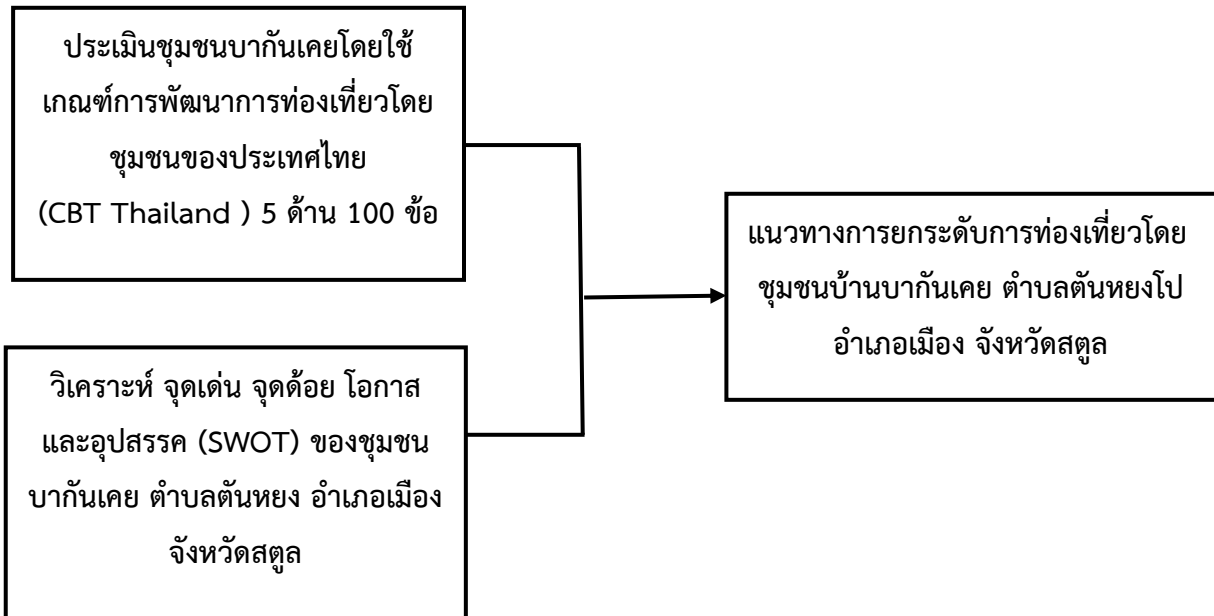
การท่องเที่ยวมีรูปแบบที่หลากหลายมา อาทิ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวแบบวิถีชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเพื่อการพาณิชย์ ซึ่งคงเป็นเรื่องที่ปฏิเสธไม่ได้ว่า การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลประการหนึ่งที่เสริมสร้างเศรษฐกิจให้ดีขึ้น สร้างดุลยภาพของการดำเนินชีวิตให้เกิดความสุข ความผ่อนคลาย และก่อให้เกิดกำลังใจ กำลังใจ และกำลังความคิดได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามรูปแบบของการท่องเที่ยวในแบบต่างๆ ก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ สังคม ได้เป็นอย่างมาก แต่ในขณะเดียวกันก็อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อเรื่องต่างๆ ได้เช่นเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะก่อให้เกิดความยั่งยืนได้ควรที่จะต้องได้รับการมีส่วนร่วมทั้งด้านความคิดเห็น และความร่วมมือ ในการพัฒนาการในด้านต่างๆ จากหลายภาคส่วนจึงจะทำให้เกิดความราบรื่นในทิศทางเดียวกันของการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (ลักษณะวดี บุญยะศิริพันธ์ ,2557)

จังหวัดสตูลเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวทางธรณีวิทยา เป็นจังหวัดที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชากรมีทั้งที่นับถือศาสนาพุทธและมุสลิม ลักษณะสังคมเป็นสังคมพหุวัฒนธรรม ทำให้มีวัฒนธรรมที่หลากหลาย ประกอบกับจังหวัดสตูลมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว ตามวิสัยทัศน์ของจังหวัดที่ว่า “เมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเกษตรยั่งยืนเมืองท่าฝั่งอันดามัน สร้างสรรค์สังคมแห่งการเรียนรู้” ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพของชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ซึ่งเป็นตำบลนำร่องพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว ที่มีลักษณะแหลมยื่นออกไปในทะเลอันดามัน ทางฝั่งตะวันตกของจังหวัดสตูล มีชายทะเลติดกับเกาะลังกาวิ ประเทศมาเลเซีย พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าชายเลน สภาพป่ายังคงความอุดมสมบูรณ์ เพื่อนำไปสู่แนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูลอย่างยั่งยืน และนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่จังหวัดสตูลและสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ต.ตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล
2. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ต.ตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

3. แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

3.1 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 การยกระดับการท่องเที่ยว

3.1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1.3 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน

3.1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 การยกระดับการท่องเที่ยว

การยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยวเกณฑ์ หลัก ๆ 3 องค์ประกอบ คือ ศักยภาพดึงดูดใจการท่องเที่ยว ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการ มีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 ศักยภาพการดึงดูดใจ การท่องเที่ยว

ประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา 2 ด้าน คือ

1. คุณค่าทางประวัติศาสตร์/ศิลปวัฒนธรรม/ศิลปวิทยาการขึ้นกับมาตรฐานแต่ละประเภท ได้แก่ ความเป็นเอกลักษณ์ ความสมบูรณ์ สวยงาม ความมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับความผูกพันต่อท้องถิ่น

2. ศักยภาพทางกายภาพ และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวและความปลอดภัย ความหลากหลายและต่อเนื่องของกิจกรรมการท่องเที่ยว

องค์ประกอบที่ 2 ศักยภาพการรองรับการท่องเที่ยว

ประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา 2 ด้าน คือ

1. ศักยภาพการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานความเหมาะสมด้านที่ตั้ง

2. ศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวจากปัจจัยภายนอก ความเหมาะสมของสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการประกอบด้วยเกณฑ์พิจารณา 2 ด้าน คือ

1. การบริหารจัดการด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว การจัดการความปลอดภัย รักษาสภาพและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว การใช้ประโยชน์พื้นที่ ติดตามการเปลี่ยนแปลงจากการท่องเที่ยว

2. การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การบริหารจัดการด้านบริการและสาธารณูปโภค การบริหารจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การบริหารจัดการให้ความรู้และการสร้างจิตสำนึก ชุมชนมีส่วนร่วมและมีรายได้ การจัดการสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้และบริการข้อมูล การจัดการด้านเศรษฐกิจและสังคม

3.1.2 แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ้อหอ, 2556) การท่องเที่ยวเป็นเรื่องราวของการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่างๆ ของชุมชน โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วิระพล ทองมา, 2558; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่างๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชนและท้องถิ่น (ดร.รชนี เอมพันธุ์, 2550) ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน พื้นที่ เศรษฐกิจชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนสืบทอดรุ่นต่อรุ่น บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน

3.1.3 การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชน

กรอบแนวคิดของเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ในการพัฒนาเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้น อพท. มีแนวคิดหลักในการบูรณาการองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือเป็นหลัก โดยคำนึงถึงความยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชน ดังนั้น เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจึงประกอบด้วย 5 ด้านใหญ่ คือ

1. กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน
2. การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต
3. การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม
4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน
5. ด้านบริการและความปลอดภัย

ทั้งนี้ เกณฑ์แต่ละด้านมีแนวคิดเพื่อส่งเสริมพัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุดเป็นวงจร คือ การวางแผน การปฏิบัติจริง การติดตามประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนา ตามแผนผังด้านล่าง เกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน 5 ด้านนั้นจะแบ่งเป้าประสงค์ทั้งสิ้น 29 เป้าประสงค์ 100 ข้อย่อยดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 : ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 1.1	การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.2	ข้อตกลงร่วมกันสำหรับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.3	ข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.4	การพัฒนาบุคลากรในกลุ่มบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.5	การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.6	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายต่างๆเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.7	การจัดการการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.8	ระบบบัญชี การเงินมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 1.9	เด็กและเยาวชนได้รับการให้ความสำคัญในการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ด้านที่ 2 : ด้านการจัดการเศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพชีวิตที่ดี

เป้าประสงค์ที่ 2.1	การจัดสรรรายได้มีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 2.2	การส่งเสริมการยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 2.3	ผลิตภัณฑ์ชุมชนมีคุณภาพเพื่อเสริมสร้างโอกาสในการเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยว
เป้าประสงค์ที่ 2.4	สิทธิมนุษยชนในการท่องเที่ยวได้รับการให้ความสำคัญ

ด้านที่ 3 : ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมชุมชน

เป้าประสงค์ที่ 3.1	ฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
เป้าประสงค์ที่ 3.2	การเผยแพร่มรดกวัฒนธรรมชุมชนผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 3.3	การอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 4 : ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เป้าประสงค์ที่ 4.1	การจัดการทรัพยากรในพื้นที่เพื่อการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
เป้าประสงค์ที่ 4.2	ฐานข้อมูลด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ
เป้าประสงค์ที่ 4.3	การเผยแพร่ภูมิปัญญาด้านทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 4.4	การอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 4.5	การสร้างตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมผ่านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 5 : ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

<u>หมวดคุณภาพสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ</u>	
เป้าประสงค์ที่ 5.1	การให้บริการด้านการท่องเที่ยวเป็นไปอย่างน่าพึงพอใจ
เป้าประสงค์ที่ 5.2	นักสื่อความหมายมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 5.3	จุดบริการท่องเที่ยวมีคุณภาพ
เป้าประสงค์ที่ 5.4	การติดต่อประสานงานด้านบริการมีประสิทธิภาพ
<u>หมวดการเตรียมความพร้อมเรื่องความปลอดภัย</u>	
เป้าประสงค์ที่ 5.5	เส้นทางและกิจกรรมท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
เป้าประสงค์ที่ 5.6	จุดบริการท่องเที่ยวมีความปลอดภัย
เป้าประสงค์ที่ 5.7	การบริหารจัดการเส้นทางเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนมีประสิทธิภาพ
เป้าประสงค์ที่ 5.8	การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉินมีประสิทธิภาพ

แต่ละเป้าประสงค์จะประกอบด้วย “เกณฑ์ย่อย” ที่ใช้วัดระดับประสิทธิภาพ และคุณภาพของแต่ละเป้าประสงค์ โดยในแต่ละ “เกณฑ์ย่อย” จะประกอบด้วย “ข้อการประเมิน” เพื่อชี้วัดความสมบูรณ์ของเกณฑ์ย่อยแต่ละข้อ

3.1.4 การวิเคราะห์ SWOT

SWOT คือกระบวนการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในขององค์กร ณ เวลาปัจจุบัน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้บริหารระดับสูงหรือนักบริหารการตลาด สามารถกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก ที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจขององค์กร เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมต่อไปได้ “SWOT” มาจากตัวอักษรย่อของคำ 4 คำคือ Strengths (จุดแข็ง), Weaknesses (จุดอ่อน), Opportunities (โอกาส), Threats (อุปสรรค) SWOT ได้รับความนิยมไปทั่วโลก และยังมีมาจนถึงทุกวันนี้เพราะ SWOT นั้นสามารถประยุกต์ใช้ได้กับธุรกิจทุกประเภท หรือแม้กระทั่งวิเคราะห์ตัวบุคคล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ แนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนกรณีศึกษา ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ” การศึกษาของครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในการดำเนินการศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. พื้นที่ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกหมู่บ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพที่สำคัญทางการท่องเที่ยวชุมชน มีวิถีชีวิตของชุมชนเป็นอัตลักษณ์

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล จำนวน 10 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้กลุ่มประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ข้อมูลหลักในการวิจัยเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย ชุดคณะกรรมการการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย 10 คน ประกอบด้วย ประธานชุมชน รองประธาน และกรรมการทุกท่าน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกณฑ์การประเมินการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดย องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 5 ด้าน 100 ข้อ ซึ่งดัดแปลงเกณฑ์จากสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก (Global Sustainable Tourism Council: GSTC) โดยมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนมีการจัดการอย่างยั่งยืน

ด้านที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการกระจายผลประโยชน์สู่ท้องถิ่น สังคมและคุณภาพชีวิต

ด้านที่ 3 การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม

ด้านที่ 4 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

ด้านที่ 5 ด้านบริการและความปลอดภัย

2. วิเคราะห์ จุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค (SWOT) ของชุมชนบากันเคย

ตำบลตันหยง อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

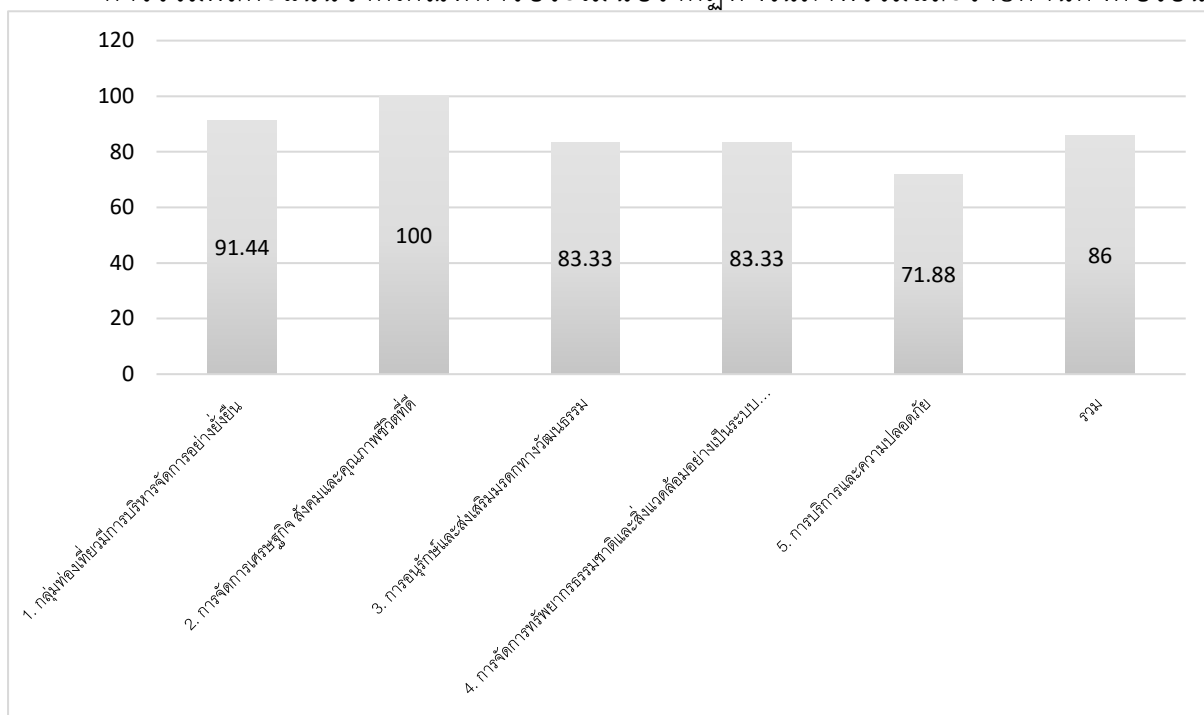
4.1 นัดหมายวันและเวลาประเมินตามเกณฑ์กับประธานกลุ่มวิสาหกิจ แกนนำชุมชนด้านการท่องเที่ยว

4.2 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโดยเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างก่อนทำการประเมินผู้วิจัยจะอธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมินโดยขออนุญาตในการจดบันทึกและบันทึกเสียงระหว่างการทำการประเมินซึ่งคำถามมีเนื้อหาเกี่ยวกับทัศนคติต่อสถานการณ์ปัจจุบันและศักยภาพของพื้นที่การท่องเที่ยวตามหลักของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในด้านต่างๆที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

4.3 หลังจากประเมินเรียบร้อยแล้ว ทำการสรุปข้อมูลของทุกกลุ่มเพื่อหาแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

5. สรุปผลการวิจัย

การรวมผลคะแนนจากเกณฑ์การประเมินปรากฏทั้งในภาพรวมและรายด้านดังต่อไปนี้

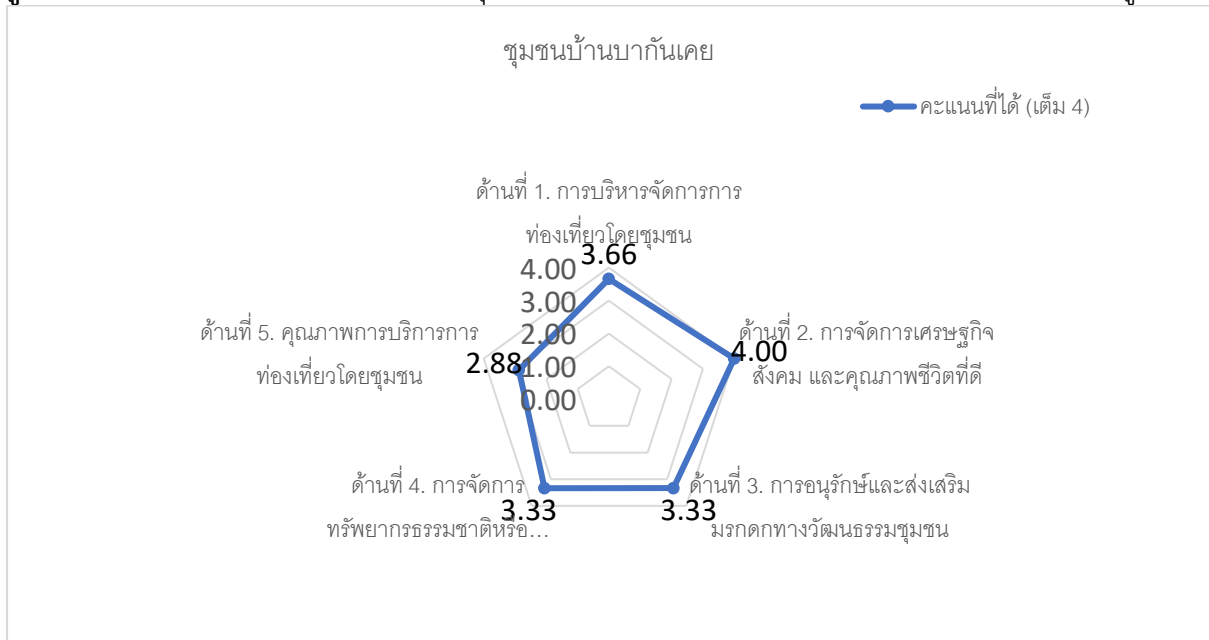

1. ตารางแสดงผลการประเมินภาพรวม

ตารางที่ 1 ประเมินภาพรวมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

เกณฑ์การประเมินการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน	คะแนนเต็ม	คะแนนที่ได้	ระดับคะแนน	คิดเป็นร้อยละ
1. กลุ่มท่องเที่ยวที่มีการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน	4	3.66	ดีเยี่ยม	91.44
2. การจัดการเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดี	4	4.00	ดีเยี่ยม	100.00
3. การอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม	4	3.33	ดีเยี่ยม	83.33
4. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน	4	3.33	ดีเยี่ยม	83.33
5. การบริการและความปลอดภัย	4	2.88	ดี	71.88
รวม	20	17.20	ดีเยี่ยม	86.00

รูปที่ 1 ประเมินภาพรวมการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล

2. วิเคราะห์ศักยภาพชุมชนบากันเคย (SWOT Analysis)

จุดแข็ง (“S”trengths)	จุดอ่อน (“W”eaknesses)	ปัจจัยภายใน (Internal factors)
1.) ชุมชนมีต้นทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่โดดเด่น 2.) ชุมชนมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งและความสามัคคีในรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ 3.) มีกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว อาทิ ทำกะปิ ทำหมวกตุตง 4.) ชุมชนมีการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพของการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่	1.) กลุ่มยังไม่มีกรห้องน้ำสาธารณะที่เพียงพอและสะอาดสำหรับรับรองนักท่องเที่ยวเมื่อมาเป็นหมู่คณะ 2.) ชุมชนขาดแผนที่ท่องเที่ยวในชุมชนรวมถึงป้ายสื่อความหมายในจุดท่องเที่ยวต่างๆและข้อควรปฏิบัติที่ถูกต้องให้กับนักท่องเที่ยว 3.) สมาชิกในกลุ่มและคนในชุมชนยังต้องตระหนักและเพิ่มองค์ความรู้และประสบการณ์ในการจัดการท่องเที่ยวในชุมชนอย่างยั่งยืนก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด 4.) ปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มส่วนใหญ่ล้วนเป็นผู้ใหญ่มีเยาวชนที่เข้าร่วมกลุ่มจำนวนน้อย	
โอกาส (“O”pportunities)	อุปสรรค (“T”hreats)	

<p>1.) กลุ่มได้รับการส่งเสริมศักยภาพชุมชนจากหน่วยงานนอกทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัด จ.สตูล นักธุรกิจอำเภอเมือง จังหวัดสตูล และกลุ่มวิสาหกิจชุมชน</p> <p>2.) ชุมชนอยู่ใกล้ถนนสายหลักอำเภอเมือง จึงทำให้สามารถดึงนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชนได้ง่าย หลังจากชุมชนมีการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนพร้อมแล้ว</p> <p>3.) ชุมชนมีช่องทางประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย และหน่วยงานภาครัฐ เช่น เพจเฟซบุ๊ก ไลน์ และเว็บไซต์นวัตวิถีของจังหวัดสตูล</p>	<p>1.) ทางเข้าชุมชนบ้านบากันเคยป้ายบอกทางสังเกตได้ยาก</p> <p>2.) ยาเสพติดที่เข้าถึงและเป็นปัญหาของชุมชนทำให้เยาวชนรุ่นใหม่เสพสารเสพติดบางส่วนในหมู่บ้าน</p>	ปัจจัยภายนอก (External factors)
---	---	---------------------------------

6. อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลหลักเกณฑ์การคัดเลือกชุมชนที่ผู้วิจัยได้เลือกทำในพื้นที่ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลและคัดเลือกชุมชนที่สนใจมาพอสังเขป โดยการลงพื้นที่จริงสำรวจชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ผลของข้อมูล จึงได้พบว่า ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล เป็นชุมชนที่เข้าข่ายตามหลักเกณฑ์ของ อพท. ในเกณฑ์การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีแนวคิดหลักในการบูรณาการองค์ประกอบของการพัฒนาชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือหลัก โดยคำนึงถึงความยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนในชุมชน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำวิจัยในพื้นที่ชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ซึ่งมีความพร้อมในระดับเบื้องต้นที่สามารถเข้าสู่เกณฑ์การประเมินได้ เพื่อวิเคราะห์ตามเกณฑ์ประเมินและพัฒนาให้มีความยั่งยืนต่อไป

สรุปผลการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา

ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้พิจารณาใน 5 ประเด็น ได้แก่

1. ด้านการบริหารจัดการ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบากันเคยเริ่มการท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 ได้ปรับปรุงตามกาลเวลาโดยตลอด จนปัจจุบันสามารถขับเคลื่อนชุมชนบ้านบากันเคยจนได้จัดตั้งกลุ่มส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนขึ้นและมีหน่วยงานรองรับ มีโครงสร้างการทำงานและการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจน กลุ่มในชุมชนมีข้อตกลงในการจัดสรรผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงานให้กับสมาชิกกลุ่ม มีข้อตกลงร่วมกันในการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นและมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม มีข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวอย่างชัดเจน สมาชิกในกลุ่มมีทักษะความสามารถต่องานที่ทำและมีความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย มีความเป็นจิตสาธารณะในการบริการเพื่อประโยชน์ของชุมชน ที่สำคัญกลุ่มมีการจัดประชุมเพื่อดำเนินงานโครงการและกิจกรรมที่จัดขึ้นอยู่ตลอด กลุ่มเปิดโอกาสให้บุคคลนอกชุมชนเข้าเป็นสมาชิกโดยให้ทำจิตอาสา 100 ชั่วโมงและเปิดโอกาสให้กับเยาวชนเข้าร่วมกลุ่ม กลุ่มมีภาคีเครือข่ายในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว มีการเปิด

บัญชีเงินฝากเฉพาะกลุ่มและการทำระบบบัญชีรายรับ-รายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของตรรชนี (2546) การท่องเที่ยวโดยชุมชนจะคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เนื่องจากชุมชนเป็นผู้มีบทบาทหลักในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อรักษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชนในทุกมิติ ทั้งด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์วัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งชีวิตความเป็นอยู่และวิถีการผลิตของชุมชนที่ชุมชนสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ตลอดจนเกิดการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว

2. ด้านเศรษฐกิจ สังคมและคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีจุดมุ่งหมายในการดำเนินการท่องเที่ยวเพื่อต้องการสร้างรายได้เสริมให้แก่คนในชุมชน ซึ่งสมาชิกมีความเข้าใจถึงประเด็นของการจัดการท่องเที่ยวชุมชนว่าเป็นการช่วยสร้างรายได้เสริมโดยรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มมีการจัดสรรรายได้จากกิจกรรมท่องเที่ยวโดยชุมชนให้กับกองทุนกลางสวัสดิการเพื่อสมาชิกในกลุ่มหรือใช้จัดกิจกรรมสาธารณประโยชน์เพื่อส่งเสริมความสามัคคีของคนในชุมชน มีการเปิดโอกาสให้สตรีและสมาชิกทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน เข้ามาจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น ผลิตภัณฑ์การแปรรูปอาหารทะเล ผลิตภัณฑ์กะปิ ให้แก่นักท่องเที่ยวในจุดบริการนักท่องเที่ยว แต่ยังขาดการร่วมมือจากเยาวชนและผู้สูงอายุ กิจกรรมการท่องเที่ยวที่กลุ่มจัดทำขึ้นมีสอดคล้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในชุมชน เช่น วิถีชีวิตประมง การทำกะปิ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Ana Ladeiras, Antonio Mota and Jorge Costa (2010) ได้ศึกษาการวางแผนการท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์ในทางปฏิบัติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการวางแผนยุทธศาสตร์ที่มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวระดับชาติและระดับภูมิภาค ขณะเดียวกันผู้ศึกษาก็มีการปรับรูปแบบของแผนยุทธศาสตร์และจัดการเป้าหมายของการท่องเที่ยวให้มีความเหมาะสม ผลการศึกษาพบว่า การจัดการสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพนั้นสามารถทำได้โดยการทำตามกรอบยุทธศาสตร์ที่ได้รับการพัฒนาอย่างรอบคอบโดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ จามรี พระสุนิล (2560) ศึกษาแผนยุทธศาสตร์ชุมชนเทศบาลเวียงเชียงแสนเพื่อรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนและพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาและจัดทำแผนยุทธศาสตร์ชุมชน ผลการศึกษาพบว่า แผนยุทธศาสตร์ที่มาจากวิเคราะห์ SWOT ของผู้นำชุมชน โดยนำจุดแข็งของชุมชนมาพัฒนาร่วมกับการรับมือจากปัจจัยภายนอกชุมชนได้ วิสัยทัศน์ชุมชน และแผนยุทธศาสตร์ชุมชนซึ่งเป็นหนึ่งในกลไกขับเคลื่อนที่สำคัญในการขับเคลื่อนชุมชนให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาในระดับฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อนำไปสู่การแข่งขันและรองรับการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมต่อไป

3. ด้านการอนุรักษ์และส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนไว้จากรุ่นสู่รุ่น และเมื่อชุมชนเกิดการท่องเที่ยวขึ้นจึงมีการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอย่างจริงจังมากขึ้นเพื่อให้ชุมชนมีวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหลังสู่เยาวชนรุ่นใหม่ เพราะโลกเปลี่ยนแปลงตามความทันสมัยและเทคโนโลยีหากชุมชนไม่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมเหล่านี้ก็จะหายไป เช่น การทำหมวกตูดงเป็นหมวกที่ผู้สูงอายุในชุมชนใช้ในการทำนา และในปัจจุบันยังขาดกลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่ทำหมวกตูดง จึงเกิดการถ่ายทอดและอนุรักษ์ขึ้นอีกทั้งเป็นกิจกรรมการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวอีกด้วย เพื่อสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาได้เรียนรู้กลุ่มมีการรวบรวมข้อมูลมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน คนในชุมชนรับรู้ถึงมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน มีการจัดทำนำเสนอสื่อประชาสัมพันธ์มรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้บุคคลภายนอกรู้จักชุมชนสมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ศิลปวัฒนธรรมของชุมชนร่วมกับภาคีต่างๆของชุมชน เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเทพรัตน์ จันทพันธ์ และวิวัฒน์ ฤทธิมา (2556) พบว่า การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มีรูปแบบของฐานการเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งลักษณะของฐานองค์ความรู้ ประกอบด้วยกิจกรรมของแหล่งเรียนรู้ 15

แหล่ง การท่องเที่ยวโดยชุมชนของตำบลบ้านขาว อำเภอระโนด จังหวัดสงขลานั้น คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม มีการกำหนดทิศทางโดยชุมชน การจัดการโดยชุมชน เพื่อชุมชน โดยที่ชุมชนมีบทบาทในฐานะเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน เช่นเดียวกับผลการวิจัยของ สุตถนอม ตันเจริญ (2558) เรื่อง ประเพณีลอยกระทงตามภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และป้ายประชาสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์เผยแพร่ความรู้ด้านการสื่อสารการตลาด ผสมผสานกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมไทย เป็นที่สนใจของชุมชน ต.บางขันแตก อย่างมาก รวมถึงการเรียนรู้ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนด้านการอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ย่อมก่อให้เกิดศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนได้คือ สามารถพึ่งตนเองได้ด้วยการจัดการร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

4. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า กลุ่มและคนในชุมชนมีการร่วมกันวางแผนพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณชุมชนให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว มีการรับรู้และเข้าใจถึงความสำคัญของการร่วมกันอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมในชุมชน

เมื่อก่อนในชุมชนมีขยะเป็นจำนวนมากและยากต่อการจัดการ ต่อมากลุ่มเริ่มจัดการวางแผนและดำเนินการจัดการเรื่องขยะในชุมชนและนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนอยู่ตลอด เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาในชุมชน หากเห็นภูมิทัศน์ที่เต็มไปด้วยขยะก็ทำให้ไม่อยากกลับมาเที่ยวอีก ชาวบ้านมองเห็นถึงภาพลักษณ์ของหมู่บ้าน จึงร่วมด้วยช่วยกันกับกลุ่มจัดการเรื่องขยะ จนปัจจุบันภายในหมู่บ้านสะอาดขึ้นและมีการทิ้งขยะเป็นระเบียบมากขึ้นทั้งจากคนในหมู่บ้านและนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยทิพย์สุดา พุฒจร และคณะ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด ที่พบว่าพื้นที่ชุมชนสลักคอกมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น น่าสนใจ ลักษณะพื้นที่ที่มีความโดดเด่นเหมาะสมเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันได้อย่างเหมาะสมกับการจัดการเส้นทางท่องเที่ยวประเภทยุทธศาสตร์กับกิจกรรมการศึกษาเรียนรู้ทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

5. ด้านการบริการและความปลอดภัย จากการศึกษาพบว่า กลุ่มมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเมื่อเข้ามาในชุมชนเพื่อประมวลผล และวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำไปปรับปรุงในครั้งต่อไป กลุ่มมีนักท่องเที่ยวที่มีความสามารถถ่ายทอดความรู้ ด้านประวัติศาสตร์ชุมชน, ด้านวิถีชีวิต, ด้านภูมิปัญญาชุมชน แต่ยังคงขาดนักท่องเที่ยวชาวชนรุ่นใหม่ที่จะเข้ามาต่อยอดให้กับชุมชน อาหารของชุมชนที่ใช้ในกิจกรรมและต้อนรับนักท่องเที่ยววัตถุดิบหลักมาจากในท้องถิ่นสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น อาหารทะเล กลุ่มมีบุคคลที่บริการข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชนให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความชัดเจน มีอัธยาศัยดี มีจุดจำหน่ายสินค้าของชุมชน

กลุ่มมีการติดต่อประสานงานการจะทำกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนสามารถติดต่อผ่านทางโซเชียลมีเดียและการโทรศัพท์ประสานงาน แต่ยังไม่มีการจัดทำแผนที่ท่องเที่ยวในชุมชน ไม่มีการให้ข้อมูลด้านการใช้เส้นทางท่องเที่ยวที่ชัดเจน เช่น ป้ายบอกทาง ป้ายเตือน มีแค่ป้ายบอกทางเฉพาะจุดใหญ่ๆแต่ยังขาดบางจุดที่ควรบอกป้ายบางป้ายก็เห็นได้ไม่ชัดเจน เนื่องจากถนนเส้นทางของหมู่บ้านด้วย หากนักท่องเที่ยวไปครั้งแรกอาจจะหลงทางได้ ชุมชนมีห้องน้ำในการรับรองนักท่องเที่ยวที่เป็นสาธารณะยังมีน้อยอยู่ ปัจจุบันการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวโดยการไต่รถส่วนตัวได้ และกลุ่มมีการฝึกอบรมให้ความรู้และฝึกทักษะบุคลากรอาสาสมัครสาธารณสุขที่รับผิดชอบด้านการรองรับกรณีฉุกเฉินเพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Shirley Eber (1993) กล่าวไว้ ในองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) (2554) ซึ่งได้เผยแพร่หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่าควรมีการประเมินผล ตรวจสอบ และการศึกษาวิจัย (Undertaking Research) อันมีความจำเป็น ต่อการช่วยแก้ปัญหา เพิ่มคุณค่า

และคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยว โดยการศึกษาผลกระทบ รวมทั้งการประเมินศักยภาพด้านการจัดการ และผลกระทบในพื้นที่ แหล่งท่องเที่ยว การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยว หรือทิศทางการตลาด เพื่อนำผลการศึกษา มาใช้ในการปรับปรุงแนวทางการจัดการด้านต่าง ๆ ของการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเสนอแนะแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบากันเคย ตำบลตันหยงโป อำเภอเมือง จังหวัดสตูล ดังต่อไปนี้

ควรสนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม ควรออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนให้หลากหลาย เช่น การนำนักท่องเที่ยวไปจับกุ้งฝอยมาทำกะปิ ซึ่งกุ้งเป็นวัตถุดิบหลักของกะปิ เพราะที่มีอยู่เป็นการให้นักท่องเที่ยวทำขั้นตอนการทำกะปิ แต่ยังคงการไปหาวัตถุดิบหลักอยู่ ควรจัดกิจกรรมรณรงค์อาสาเสพติดในชุมชนบ่อยขึ้นเพื่อลดความเสี่ยงในพื้นที่ได้มากขึ้นเพราะชุมชนมีปัญหาเรื่องสารเสพติดเข้าถึงเยาวชนในชุมชนเยอะ และสามารถให้หน่วยงานอื่นๆที่รองรับเข้ามาช่วยในเรื่องนี้ ชุมชนจะสมบูรณ์แบบขึ้น ควรจัดทำฐานข้อมูลด้านมรดกวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและเพื่อใช้ในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ควรส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เผยแพร่มรดกวัฒนธรรมของชุมชนให้มากขึ้นเริ่มจากถ่ายทอดให้เยาวชนในชุมชนได้สารถต่อและนำไปสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังชุมชนควรสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับสมาชิกของกลุ่มและคนในชุมชนมากขึ้นทรัพยากรในชุมชนจะได้อยู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน ควรรณรงค์และอนุรักษ์พื้นที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนมากขึ้นเพื่อช่วยลดความเสี่ยงให้ทรัพยากรในชุมชน ควรจัดทำแผนการใช้พื้นที่และการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ควรมีการวางระเบียบและประกาศข้อควรปฏิบัติสำหรับนักท่องเที่ยวเป็นลายลักษณ์อักษรและนำไปปฏิบัติใช้ที่ชัดเจนขึ้น ควรจัดอบรมนักสื่อความหมายของชุมชนให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ, ประวัติศาสตร์ชุมชน, ด้านวิถีชีวิต, ด้านภูมิปัญญาชุมชน อย่างถูกต้องชัดเจนให้นักท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลด้านการใช้เส้นทางท่องเที่ยว เช่น ป้ายบอกทาง แผนที่ท่องเที่ยวชุมชนให้ชัดเจนขึ้นเพื่อความสะดวกในการเข้าถึงชุมชน

7. ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

7.1 ควรทำการศึกษาเรื่องบริการและความปลอดภัยของการท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากหลายๆชุมชนยังมีข้อนี้เป็นจุดอ่อนที่ควรปรับปรุง

7.2 ควรนำผลการวิจัยกลับไปคืนสู่กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คฤทิกา ธนะเศวตร จุติมา บุญมี. (2562). "การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนในจังหวัดตรัง สตูล และกระบี่". *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย*.
- จิรัชญา โชติโสภานนท์และพนกฤษ อุดมกิตติ สไบทิพย์ มงคลนิมิตร. (2563). "การยกระดับห่วงโซ่คุณค่าการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น กรณีศึกษา เส้นทางพื้นที่ต้นแบบจังหวัดสุโขทัย". *วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*.
- ชนิษฐา ใจเป็ง. (2563). "แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์โดยใช้ทุนทางสังคม: กรณีศึกษาชุมชนนครชุม กำแพงเพชร". *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ*.

- ชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์. (2560). "การวางแผนพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของจังหวัดมหาสารคาม". *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*(2).
- โชติ บดีรัฐ ดนัย อุ่มชัย. (2563). "แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาตำบลโพธิ์ประทับช้าง อำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร". *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*(2).
- ภัทรวรรณ จีรพัฒน์ธนธร, สิริพร ต้นจ้อ วรรณดี สุทธินิรากร. (2562). "ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่จังหวัดตราด". *วารสารสมาคมรักวิจัย*.
- ภัทรอารมณ์ เอี่ยมวิริยาวัฒน์. (2563). "การพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อยกระดับชุมชนสู่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชน". *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*(2).
- ลินจง โพชารี ญัฐกานต์ รุ่งเรือง. (2559). "องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ส่งผลต่อแนวทางการ". *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*(2).
- วัชรพันธ์ แสนสีทธิ ธง คาเกิด. (2562). "แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านบางแม่หม้าย" *Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*.
- ศรัณพร ขวนเกริกกุล และ ปริญญา ลักชิตามาศ. (2562). "การยกระดับตลาดท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดสิงห์บุรีโดยชุมชน". *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม*(2).
- สัญญา เคนาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร นภธร ศิวรัตน์. (กรกฎาคม – กันยายน 2562). "การยกระดับการจัดการการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยชุมชนสร้างสรรค์ในกลุ่มจังหวัดร้อยแก่นสารสินธุ์" *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น*(3).
- สิริพร ป็องกลาง,และ กรรณิการ์ บุรพาพิชิตภัย นนทณพร กิตติศรีปัญญา. (2561). กลยุทธ์ในการยกระดับตลาดนางเลิ้งให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการและวิจัย มทร.พระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*(2).
- สุดถนอม ตันเจริญ. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารวิชาการการท่องเที่ยวนานาชาติ* เสริฐศรี. (2558).
- สุธน สังข์เกษม. (2553). *การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยความร่วมมือของชุมชนของตำบลท่าหิน อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา*.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) สำนักบริหาร (2560).
กรุงเทพมหานคร: อพท.